

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Secunda. De Multiplicitate, & Divisione Terminorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

posset in hac propositione *Currere est moveri*, ly moveri habere rationem praedicatorum, adeoque formaliter propositionem in verba resolvi, nihil tamen urget, in similibus enim propositionibus verba quidem verba sunt, sed grammaticaliter, apud logicos tamen aequivalent terminis *motus* & *cursum*, unde idem erit sensus ac si quis diceret, *cursum est motus*.

QUAESTIO II.

De multiplicitate & divisione terminorum.

I. Terminorum. Divisio considerari

potest vel ex parte ipsiusmet significacionis vocis, vel ex modo significandi, vel ex parte rei significatae, de quibus omnibus in praesentiarum. Itaque ex primo capite terminus dividitur in *mentalem*, *vocalem* & *scripturam*: *mentalis* est, qui potest esse praedicatum vel subiectum propositionis mentalis; *vocalis*, qui propositionis vocalis, & *scripturae*, qui scriptae, sed

II. Incontra Arguitur. Propositio

mentalis est una simplex qualitas carens partibus, ergo propositio mentalis non habet partes, vel terminos in quos resolvatur & consequenter nullus dabitur terminus mentalis, sed *ly*, dist. ant. propositio mentalis est una simplex qualitas, formalis concedo: *objectiva* nego; dist. etiam consequens, ergo non habet partes in esse suo formali concedo, in esse *objectivo* nego; Itaque propositio mentalis dicitur habere terminos & extrema, quia in se continet subiectum & praedicatum, constituta in esse talium per propositionem formalem.

III. Secundo. Dividitur in significativum

& non significativum: primus est qui ex institutione hominis vel Dei aliquid significat: ut est vox *Homo*, quae significat naturam humanam: secundus est qui ex institutione aliqua non habet ut aliquid significet, quales sunt voces *hinc*, *hinc*, *hinc*, &c.

IV. Tertio. Dividitur terminus in *Categoriam*

& *Syntheticam*: Ille (qui & latine per se significativus dicitur) est qui ita per se significat aliquid ut se solo in propositione subiectum, vel praedicatum esse possit, ut *homo*, *leo*, &c. & omnia nomina substantiva. Terminus *Syntheticus* (qui latine con-significativus dicitur) est qui non ita per se significat aliquid ut se solo subiectum vel praedicatum in propositione esse possit, sed conjunctus alteri, ut *omnis*, *nullus*, & universim omnia adjectiva, sed Contra.

V. Arguitur. Nomina adjectiva se solis

possunt esse praedicata in propositione, verbi gratia, in hac: *Homo est albus*, ly *Albus* est praedicatum, sed *albus* est secundum nos terminus *Syntheticus*, qui se solo non potest esse subiectum vel praedicatum in aliqua propositione. *ly* negando *ma*. nam illa propositio sic intelligi debet, *Homo est habens albedinem*, & sic terminus *Albus* non se solo, sed conjunctus cum alio aliquid significat, unde secundum Tartareum terminus *Syntheticus* non significat aliquid, sed aequaliter, quatenus si adiungatur categoriam, modificat ejus

F. Amandi Hermann Logica.

significationem, & facit eam taliter significare, id est, vel reddit eam universalem, vel particularem, vel affirmativam, vel negativam, adeoque rem praesentat ut ejus modus.

Categoriam Terminus sub-

dividitur in *simplicem* seu *incomplexum* & *compositum*, seu *complexum*: *Simplicem* communiter appellant qui non constat ex pluribus dictionibus, sed est una sola vox; ut *Petrus*, *Paulus*: *Compositum* seu *complexum* qui ex pluribus dictionibus componitur, ut *Homo justus*, *equus albus*, &c. verum haec explicatio nimis grammaticalis est, quare post Tartareum melius videtur dicendum, Terminum *complexum* esse illum qui subordinatur conceptui *complexo*, & qui subordinatur conceptui *incomplexo* terminum esse *incomplexum*, sive ex pluribus dictionibus constet, seu non. Unde *Marcus Tullius Cicero*, licet plures sint voces, unum tantum in mente generant conceptum, e contra, nemo, amo, termini *complexi* sunt, quia generant hunc *complexum* conceptum nullus homo, sum amans, imò si littera *A* imponeretur ad significandum hominem currere vel studere, *A* esset terminus *complexus*.

Terminus *incomplexus* subdividi-

tur iterum in terminum *infinite* & *finite*, seu in terminum *infinite* & *finite*, primus est qui aliquam rem certam & determinatam significat, ut *homo*, *lapis*: terminus *infinite* est, qui nihil determinate significat, bene tamen determinate aliquid negat, sitque praeposita particula *negativa* *Non*, quae malignantis naturae est, totum negans quidquid post se reperit, negat id quod exprimit, ut *Non lapis*, *non homo*, &c. dicitur autem *infinite*, quia non cadit super copulam, sed super id quod exprimit, & consequenter non facit propositionem negativam, imò de omnibus praedicari potest, praeterquam quod supponit & afficit.

Ex modo significandi terminus divi-

ditur primo in *concretum* & *abstractum*, *Concretum* est, qui significat aliquid, ut in alio existens, sive ut suppositum propriae naturae, vel ut subiectum, ut *homo* & *album*, quia *homo* significat humanitatem in aliquo supposito indeterminate existentem, *album* significat albedinem alicui subiecto inhaerentem, unde hic terminus *compositum* habet significandi modum, sive *substantialem*, sive *accidentalem*. E contra terminus *abstractus* *simplicem* habet significandi modum, quia significat formam ut *abstractam* à supposito vel subiecto quasi per se existentem & stantem, ut *humanitas* solam significat naturam humanam, quasi per se coherentem extra supposita humana, albedo solam albedinem quasi per se existentem extra subiectum.

Secundo. In *Absolutum* & *connotativum*

seu *relativum*, quos aliqui explicant sicut superior *concretum* & *abstractum* per modum adjectivis & per se existentis, verum cum illis confundendi non sunt, unde aliter explicandus est terminus *absolutus*, quod scilicet sit ille, qui ut perfecte intelligatur nihil extraneum secundario requirit, seu qui nihil aliud ut perfectus evadat respiciat per genus & differentiam, &

A 2

VI.
quid sit terminus simplicis & quid compositum.

VII,
quid sit terminus infinite & finite.

VIII.
terminus concretus & terminus abstractus.

IX.
terminus absolutus & terminus connotativus.

tales

tales sunt bos, homo, & concreta de prædicamento substantiæ. Nam licet concernant suppositum naturæ, tamen quia cum eo non faciunt unum per accidens, idè per illam vocem totum compositum ex æquo importatur, & non unum in recto & alterum in obliquo & secundario. Econtra terminus connotativus est, qui ultra principale significatum & in recto aliquid aliud indicat, & in obliquo, ita ut sine illo quod indicat perfectus evadere non possit conceptus & quæstivus, sic Pater connotat filium, accedens substantiam, materia formam, quatenus hæc omnia sine respectu ad aliud perfectè intelligi nequeunt.

X. **Tertio** Dividitur in *denominantem* & *denominatum*, seu *denominativum*, quæ divisio grammaticalitèr explicatur ut denominans sit à quo denominatus derivatur, ut iustus à iustitia, albus ab albedine, &c. Logicalitèr verò denominativa dicuntur ea nomina concreta quæ à suis abstractis differunt in modo significandi, qui est significare per modum adjacentis, & secundum illud nomen adjectivum habent virtutem denominandi id est denominativè prædicandi de subiecto, & talia sunt omnia concreta accidentalia, substantiale verò solum, quando nomine significatur adjectivo.

XI. **In ordine** Ad res significatas terminus dividitur primò in *communem* & *singularem*. Communis est qui aliquid significat quod ita pluribus voce & significatione convenit quod etiam conveniat singulis, ut homo convenit omnibus hominibus & singulis: *singularis* est, qui unam rem tantum singularem significat, vel plura per modum unius: Communis subdividitur in transcendentem & non transcendentem, seu limitatum. Transcendens est, qui convenit omnibus rebus cujuscunque prædicamenti, & hujusmodi sunt sex in hac voce REVBAV significati, ubi prima littera significat Rem, secunda Ens, tertia Unum, quarta Bonum, quinta Aliquid, sexta Verum; quæ de omnibus omnia prædicari possunt; non transcendens est, qui licet communis sit, tamen sic de omnibus prædicari non potest, ut Animal prædicari potest de homine & bruto, non tamen de lapide. Singularis verò subdividitur in *Determinatum*, *collectivum*, & *vagum*: Determinatum est qui per proprium nomen, vel per commune cum pronome demonstrativo rem ipsam singularem determinatè significat, ut Petrus, hic homo, ille homo: Vagum qui rem singularem indeterminatè significat nempe mediante termino communi & signo particulari ut quidam homo: Collectivus verò qui de pluribus, sed copulativè sumptis dicitur: ut Populum Romanum, Exercitus, &c. Sed in contra

communitatis dividitur in transcendentem & non transcendentem.

singularis in determinatum, vagum & collectivum.

XII. **Arguitur.** Petrus est commune nomen singulis hominibus qui hoc nomine appellantur, Civitas etiam & Senatus plura significant, ergò non sunt termini singulares: R. negando consequentiam nam Petrus quidem est nomen commune pluribus hominibus hoc nomine compellatis, sed non res significata per Petrum, quia Pater imponens filio hoc nomen voluit per id eum distinguere ab omni alio: Civitas verò & Senatus plura quidem significant, sed in unum collecta, & hoc impedit ne sit terminus

quomodo Petrus & Civitas dici possit terminus communis?

communis qui pluribus convenit etiam seorsim sumptis.

Instatur. Nomen Civitas & Senatus non tantum prædicatur de pluribus copulativè sumptis sed etiam de pluribus sumptis seorsim, ergò adhuc non erit terminus singularis, probant. quia prædicatur de hac & illa Civitate hoc & illo Senatu, ergò, R. dist. erit terminus communis sed prædicatur de pluribus seorsim sumptis si fiat prædicatio de hac & illa Civitate hoc & illo Senatu concedo ant. si prædicetur de hominibus in hac Civitate in hoc Senatu comprehendis & contentis nego ant. & conseq.

Terminus communis Rursum subdividitur in *univocum*, *equivocum* & *analogum*; Univocum est, cujus commune est nomen, & ratio significata per nomen omnino eadem: ut homo respectu Petri & Pauli, &c. equivocum est, cujus nomen est commune, ratio verò per nomen significata omnino diversa, ut Canis dicitur de animali latrabili, de fydere, & de pisce, in quibus ratio per omnia est diversa, nam licet Canis marinus & terrestris conveniant in ratione Animalis, non tamen conveniunt in ratione & definitione Canis, & in quantum signum est cælestis in nullo conveniunt præterquam in ratione Entis.

Terminus Analogus est, cujus nomen est commune, ratio verò significata per illud nequè omnino eadem, nequè omnino diversa: ut sanum, qui terminus dici potest de animali & medicina, aliquo modo sub eadem ratione sanitatis, diverso tamen modo, nam sanitas inest animali absolute & formaliter, in medicina verò secundum quid & causativè.

Iterum. Dividitur terminus, in terminum *primæ* & *secundæ intentionis*, terminus *primæ intentionis* est ille, qui impositus est ad significandas res, ut sunt in se independentes ab operatione intellectus, ut Animal, homo, &c. Terminus *secundæ intentionis* est ille, qui impositus est ad significandas res sub aliquo prædicato rationis, quo non afficiuntur nisi negotiante intellectu, ut genus & species, quod enim dicatur animal genus, & homo species, hoc totum procedit ab opere intellectus.

Deniq; Terminus *univocum communis* in quantum concipitur sub *secunda intentione* dividitur adhuc in quinque species, quæ vulgò quinque prædicabilia appellantur, & sunt genus, species, differentia, proprium & accidens, de quibus in Logica sicut etiam de Prædicamentorum classibus.

QUÆSTIO III.

De Terminorum affectionibus seu proprietatibus.

Cognita Terminorum essentia & explicatis multiplicibus divisionibus, hic eorum affectiones & proprietates explicandas assumo, solent autem communiter septem assignari, videlicet, *Suppositio*, *Ampliatio*, *Status*, *Restrictio*, *Alienatio*, *diminutio* & *applicatio*.

Suppositio ex vi nominis significat idem quod unius pro alio positio, nam cum termini plura

XIII. terminus communis dividitur in univocum & analogum.

II

XIV.

XV.

quid sit terminus primæ & secundæ intentionis?

VI.

XVI. dividitur in 5. universalia.

I. post essentiam explicatur proprietas terminorum.

II. quid sit suppositio?